

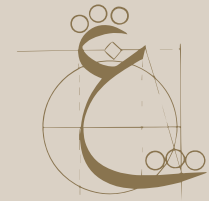
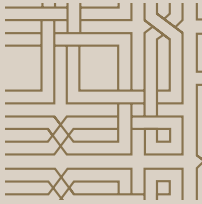

kadim

SAYI / ISSUE 5 • NİSAN / APRIL 2023

05

kadim

*“Kadim oldur ki
evvelin kimesne bilmeye”*

Kadim is that no one knows what came before.

kadim

Osmanlı araştırmalarına münhasır, altı ayda bir (Nisan ve Ekim) neşredilen, açık erişimli, çift kör hakem sistemli akademik dergi

A double-blind peer-reviewed open-access academic journal that is published semiannually (April and October) in the field of Ottoman Studies

SAYI | ISSUE 5 • NİSAN | APRIL 2023

İMTİYAZ SAHİBİ | PROPRIETOR

Burhan ÇAĞLAR

SORUMLU YAZI İŐLERİ MÜDÜRÜ | MANAGING EDITOR

Ömer Faruk CAN

İRTİBAT | CONTACT

Kadim • Sakarya Üniversitesi

Esentepe Kampüsü, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, A Blok, Ofis: 121,
Serdivan/Sakarya (Türkiye) 54050

Telefon | Phone • 00 90 264 295 60 15

İnternet Adresi | Webpage • dergipark.org.tr/kadim • kadim.sakarya.edu.tr

E-posta | E-mail • kadim@sakarya.edu.tr

TASARIM | DESIGN Hasan Hüseyin CAN

BASKI | PRINTED BY

MetinCopyPlus • Arti Dijital & Baskı Merkezi

Türkocağı Cad. 3/A Cağaloğlu - Fatih / İstanbul

BASIM TARİHİ | PRINT DATE • NİSAN | APRIL 2023

ISSN 2757-9395 • E-ISSN 2757-9476

ÜCRETSİZ | FREE OF CHARGE

Kadim'deki makaleler, [Creative Commons Atıf-Gayriticari 4.0 Uluslararası \(CC BY-NC 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) ile lisanslanmıştır. Bilimsel araştırmaları kamuya ücretsiz sunmanın bilginin küresel paylaşımını artıracakğı ilkesini benimseyen dergi, tüm içeriğine anında Libre açık erişim sağlamaktadır. Makalelerdeki fikir ve görüşlerin sorumluluğı sadece yazarlarına ait olup Kadim'in görüşlerini yansıtmazlar.

Articles published in Kadim are licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International \(CC BY-NC 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/). Kadim's commitment to immediate and Libre Open Access to its content reflects its conviction in advancing global knowledge exchange. The opinions presented in the articles are the sole responsibility of their respective authors and do not represent the views or opinions of Kadim.

“Kadim oldur ki
evvelin kimesne bilmeye”

DergiPark

EDİTÖR
EDITOR-IN-CHIEF

Arif BİLGİN | Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi

YAYIN KURULU
EDITORIAL BOARD

Necmettin ALKAN | Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi
Serpil ATAMAZ | Doç. Dr., California State University, Sacramento
Fatih BOZKURT | Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi
Ömerül Faruk BÖLÜKBAŞI | Doç. Dr., Marmara Üniversitesi
Büşra ÇAKMAKTAŞ | Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi
M. Talha ÇİÇEK | Doç. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Filiz DIĞIROĞLU | Doç. Dr., Marmara Üniversitesi
Ella FRATANTUONO | Dr. Öğr. Üyesi., University of North Carolina at Charlotte
Selim KARAHASANOĞLU | Prof. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Miraç TOSUN | Dr. Öğr. Üyesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi
Kenan YILDIZ | Doç. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi

YAZIM VE DİL EDİTÖRLERİ
WRITING AND LANGUAGE
EDITORS

Ömer Faruk CAN | Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi
Burhan ÇAĞLAR | Sakarya Üniversitesi
Burak ÇİTİR | Dr., Sakarya Üniversitesi
Mehmet KERİM | Sakarya Üniversitesi
Bünyamin PUNAR | Sakarya Üniversitesi

TÜRKÇE DİL EDİTÖRLERİ
TURKISH LANGUAGE
EDITORS

Sedat KOCABEY | Dr., Sakarya Üniversitesi
Büşranur KOCAER | İbn Haldun Üniversitesi
Muhammed Emir TULUM | Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi

İNGİLİZCE DİL EDİTÖRLERİ
ENGLISH LANGUAGE
EDITORS

Didar Ayşe AKBULUT | Marmara Üniversitesi
İrem GÜNDÜZ-POLAT | Sakarya Üniversitesi
Hâcer KILIÇASLAN | Sakarya Üniversitesi

MİZANPAJ VE
SOSYAL MEDYA EDİTÖRÜ
LAYOUT AND
SOCIAL MEDIA EDITOR

Büşranur BEKMAN | Sakarya Üniversitesi

YAYIN SEKRETERİ
SECRETARIAT

Yusuf İslam YILMAZ | Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Varol, Muharrem.

Sirozîler: Âyânlıktan İlmîyeye Bir Hanedânlığın Öyküsü.

İSTANBUL: TİMAŞ AKADEMİ,
2021. 336 SAYFA.
ISBN: 9786050842371.

HÂCER KILIÇASLAN*

ÖZ ÖZET

Bu yazı, Muharrem Varol'un Siroz kökenli meşhur âyân ailesi hakkındaki *Sirozîler: Âyânlıktan İlmîyeye Bir Hanedânlığın Öyküsü* isimli çalışmasını ele almaktadır. Kitabın bölümleri kısaca tanıtıldıktan sonra, çalışmanın yöntem ve bulguları, ilgili literatür içindeki konumu göz önünde bulundurularak değerlendirilmektedir. Çalışma, ailenin hikâyesini taşra elitleri alanındaki güncel paradigmalara etkileşim içinde ortaya koymakta, bireysel olanın yapısal olanla ilişkisini tartışarak Osmanlı'da âyânlık çalışmaları hakkındaki literatüre değerli bir katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Âyânlık, Taşra elitleri, Sirozîler, Müftüzadeler, Sened-i İttifak.

This paper is a review of the book entitled *Sirozîler: Âyânlıktan İlmîyeye Bir Hanedânlığın Öyküsü* [The Sirozis: Story of a Dynasty from Provincial Elites to Ulema] by Muharrem Varol on the famous provincial elite family from Siroz. After briefly introducing the chapters, it evaluates the research methods and findings of the book in comparison with the relevant literature. The book tells the family's history in dialog with contemporary paradigms in the field of âyân (provincial elites) studies. Discussing the relationship between the individual and the structural, the author contributes to the literature on Ottoman âyâns.

Keywords: Âyâanship, Provincial Elites, Sirozis, Müftüzades, Deed of Agreement.

MAKALE BİLGİSİ | ARTICLE INFORMATION

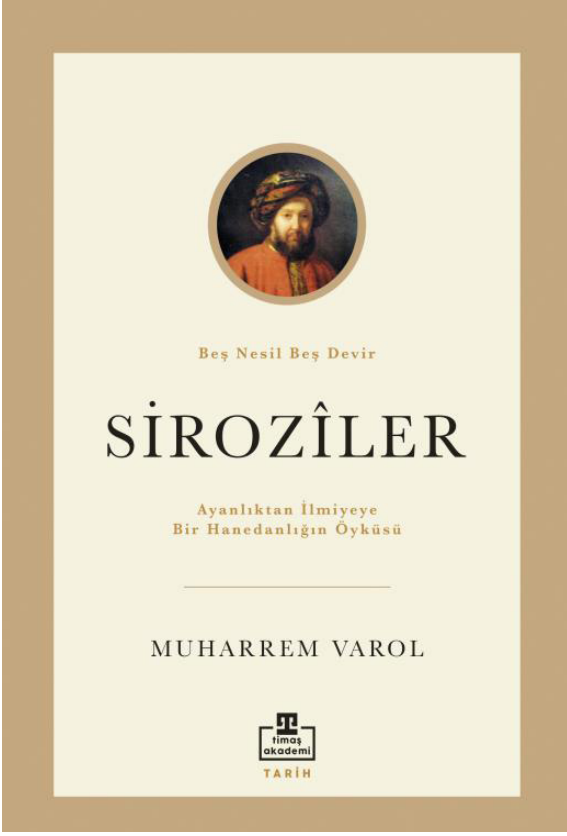
Makale Türü: Kitap Değerlendirmesi | Article Type: Book Review
Geliş Tarihi: 19 Mart 2023 | Date Received: 19 March 2023
Kabul Tarihi: 4 Nisan 2023 | Date Accepted: 4 April 2023

ATIF | CITATION

Kılıçaslan, Hâcer. "Sirozîler: Âyânlıktan İlmîyeye Bir Hanedânlığın Öyküsü". *Kadim* 5 (Nisan 2023), 187-192.
doi.org/10.54462/kadim.1267603

* Doktor Adayı, Arş. Gör., Sakarya Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü, hacerkiciaslan@sakarya.edu.tr, ORCID: [0000-0002-6682-4198](https://orcid.org/0000-0002-6682-4198).

19. yüzyıl Osmanlı dünyasında tarikatlar ve tekkeler, bunların merkez siyasetiyle ilişkileri ve bu alanlardaki reform ve dönüşümler üzerine çalışmaları bulunan Dr. Muharrem Varol'un Sirozîler hakkındaki çalışması, uzmanlık alanıyla da kesişen bir aile tarihi sunuyor bize. Ailenin, 18. yüzyılın son çeyreğinden Cumhuriyet'in ilk yıllarına uzanan serencamını kronolojik bir kurguyla ele alan kitap, kısa bir giriş ve sonuç ile üç bölümden oluşuyor. İlk bölümde, ailenin kurucusu Siroz Âyânı İsmail Bey'in (ö. 1813) hayatı, kökeni ve faaliyetleri konu ediliyor. İsmail Bey'in yükselişi; Avusturya ve Rusya harplerinde komuta kademesinde gösterdiği yararlılık ve merkez-taşra arasındaki pazarlığa dayalı ortaklık siyasetinin dinamikleri ekseninde tartışılıyor. İkinci bölümde, İsmail Bey'in halefi olan büyük oğlu Yusuf Muhlis Paşa'nın (ö. 1842) inişli çıkışlı kariyerini, Tanzimat'a giden süreçte Osmanlı Devleti'nin mer-

kezileşme, elitler ve taşra idaresi hususlarındaki politikası çerçevesinde görüyoruz. Son bölümde ise ailenin kapı halkından Fethullah Ağa'nın soyundan gelip evlilikler yoluyla Sirozîlerle bütünleşen, onların devamı vasfını taşıyan Müftüzade ailesinin ilmiye sülûkunda kazandığı itibar yoluyla Siroz'da icra ettikleri kültürel ve sosyal işlevler konu ediliyor. Bölüm, aile fertlerinin, yüzyıllık sosyal sermayelerine dayanarak II. Abdülhamid, Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerinde ulema-siyaset ilişkileri ekseninde reformist bir misyonla ifa ettikleri rollere odaklanıyor. Kitabın yazılış serüveni, ailenin günümüze ulaşan mensuplarının mevcut belge ve kayıtların derli toplu bir hikâyeye dönüşmesi talebiyle başlayıp bir siyasi tarih çalışması olarak nihayet buluyor ve bu niteliğiyle Osmanlı'da âyânlık çalışmaları hakkındaki literatüre değerli bir katkı sunuyor.

Osmanlı dünyasında nesiller arasında tevarüs edilen nam ve iktidarı ifade eden hanedan tabiri, 18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı taşrasının idare tarzı ve toplumsal yapısı hakkında anahtar bir kelimedir. "Bürokratik mekanizmanın merkezden çevreye doğru dal budak salan uzantıları" olarak "ekonomik kaynakları yönetmek için gereken şiddet araçlarını uhdesine alan" (s. 271) ve bir toplumsal zümre olarak âyân adıyla anılan yerel seçkinler, Osmanlı patrimonyal yapısının bir unsuru olarak aile biçiminde örgütlenmiş taşra yöneticileridir. Bu ailelerden biri olup kökleri Köprülülere ve Sadrazam Siyavuş Paşa'ya uzanan kadim

hanedanlardan Sirozîler hakkındaki bu monografik çalışmayı bir aile biyografisi olarak nitelenebilir.

Osmanlı siyasi tarihine mâl olmuş isimler hakkındaki biyografik çalışmalarda, hem konu edilen kişilerin hikâyesini dönem siyasetine boğmadan anlatmak hem de bağlamsallaştırarak kahramanlarını zaman ve mekânla mukayyet özneler olarak kurgulayacak denli güçlü bir tarihsel sahne kurmak gibi temel bir zorluk bulunduğunu söylemek yanlış olmaz. Yazarın, bu zorluğun altından oldukça dengeli bir anlatımla kalktığını söylemek gerek. Bunda kuşkusuz, müellif olarak tarihinin yetkinliği kadar kaynaklarının mahiyeti de belirleyici. Ailenin ilk neslini temsil eden Sirozî İsmail Bey, Sened-i İttifak'ta imzası bulunan büyük âyânlardan biriydi. Rumeli ve Siroz'da, askeri ve ekonomik açıdan önem arz eden bir coğrafyada varlık göstermiş ve buna bağlı olarak Tepedenli vakası ve Sırp isyanı gibi imparatorluğun akıbeti için kritik eşikler teşkil eden ve padişahın bizzat ilgilendiği meselelerde öncü görevler üstlenmişti. Bu sebeplerden ötürü, İsmail Bey ve ailesi merkez siyasetinin yakın kadrajında kalmış, faaliyetleri ve ahvali merkez evrakına ve özellikle de kroniklere sıklıkla ve detaylı olarak yansımıştı. Sirozîlerin, bir aile asabiyetini muhafaza ederek günümüze ulaşmış olması ve mensuplarından biri tarafından kaleme alınmış bir hatırat bulunmasının da arşiv evrakı içinde kaybolabilecek bireysel hikâyenin görünürlüğünde önemli bir payı bulunur. Kendisi de ailenin ilmiye kökenli bir mensubu olan Mehmed Esad Serezli'nin (1877-1963) hatıratı,¹ bilhassa Müftüzade kolunun serencamını "aşağıdan" bir perspektifle ele almayı mümkün kılan bir niteliktedir. Dolayısıyla, bu unsurların katkısı ve güçlü anlatımıyla Varol, konu ve bağlam arasındaki dengeyi kurmuş ve ailenin hikâyesini dönem siyasetine boğmadan ama tam da bir dönem hikâyesi olarak anlatmış bize.

Âyân ailelerinin, bir başka deyişle Osmanlı taşrasındaki hanedan hikâyelerinin birbirleriyle ilişkili iki temel boyutu var. İlki, hakimiyet bölgelerinde merkez tarafından erişimlerine açılmış mali kaynaklar, yani ekonomik potansiyelleri ve servetleri, diğeri ise ilkinin de mümkün kılan ama ekonomik güce paralel olarak güçlenen siyasi ilişkiler ağı. Bir âyânın hikâyesini bütünüyle anlamak için bu iki boyutu da aydınlatacak titiz bir çalışma gerektiğine şüphe yok. Ancak ailenin servetine ve ekonomik potansiyeline odaklanmak, kaynakları itibarıyla bir iktisat tarihi çalışmasıyken ilişkiler ağına odaklanmak daha ziyade bir siyasi tarih anlatısı kurulması sonucunu doğuruyor.

Muharrem Varol, belki başlangıç amacının da etkisiyle, Sirozî hanedanının hikâyesini siyasi ilişkiler ağına odaklanarak ortaya koyuyor. Bir başka deyişle siyasi kültür merkezli bir hikâye anlatıyor bize. Bunu yaparken ağırlıklı olarak hatt-ı hümayun ve ferman gibi arşiv kayıtlarına ve çağdaş kroniklere dayanıyor. Padişahın perspektifini yansıtan belgeler, bunlara eklenmiş üst düzey bürokratların telhis ya da raporları merkezin bir taşra elitine nasıl baktığını, aradaki güven ve pazarlık ilişkisini, uyum ve çatışmayı analiz etmeye elverişli kaynaklar. Keza çağdaş kronikler de kendi dönemlerindeki ya da yakın geçmişteki figür ve olayları ideolojik ya da siyasi saiklerle kurulan bir anlatı etrafında ele almaları bakımından bu amacı destekliyor.

Bu kaynaklar, çalışmanın neden bir siyasi kültür anlatısı olarak kurulduğunu açıkladığı gibi, bir tercihi de yansıtıyor. Bu noktada çalışmanın, ailenin ekonomik potansiyelini mün-

1 Mehmed Esad Serezli, *Memleket Hatıraları I-II*, haz. Aynur Koçak, vd. (Ankara: Türk Tarih Kurumu 2010).

hasıran konu etmediğini belirtmek gerek. Âyanlığın ekonomik boyutuna kısa bir bölüm ayrılmış, haricinde ailenin ekonomik ve mali ilişkileri siyasi hikâyeyi desteklediği ölçüde anlatıya dahil edilmiştir. Çalışmanın bütünü, bunun bir tür akademik sınırlama yöntemi olduğunu ve bir tercihi yansıttığı düşündürmektedir. Yine de meselâ, kısaca değinilen, Siroz'da 18. yüzyılda gelişmeye başlayan pamuk tarımı ve ticaretinin ailenin yükselişinde nasıl rol oynadığı çalışmada merak uyandıran bir bahis, yeni çalışmalara hedef gösteren türde bir eksiklik olarak kalmıştır.

Yazarın, III. Selim dönemindeki ikircikli âyan siyasetine dair analizi, siyasi kültürü odağa alan yaklaşımına örnek olarak gösterilebilir. İsmail Bey, 1795-1813 yılları arasında Pazvandoğlu Osman isyanından “dağlı eşkıyası” olaylarına, Sırp İsyanından II. Edirne Vakası'na kendisi gibi taşra elitlerinin merkezin otoritesini tehdit ettiği kritik birçok eşikte merkezin ortağı olarak, merkez lehine rol oynamış bir âyandı. Bu hususiyetler, onun merkez karşısındaki pazarlık gücünü belirliyordu. Öte yandan, aynı dönemde, bölgesel iktidarı ve askeri gücüyle Osmanlı merkezi tarafından bir tehdit olarak kabul edilmişti. Varol, bu dönemde bölge ile merkez arasında zaman zaman gizlilik şerhiyle gerçekleşen haberleşmelerin muhtevasını tartışarak eşzamanlı biçimde hem “esdika-yı din ü devlet” olarak tazim edilen ve hem de kendisinden “zulm ve bezl-i irtişa ile meşhur” hüviyetiyle bahsedilen İsmail Bey'den, devletin bölgedeki “tutar eli” sıfatıyla mali ve askeri olarak nasıl istifade edildiğini ortaya koyuyor.

Varol'un, çalışmasına kaynak teşkil eden siyasi anlatı metinlerini bir tarihçi titizliğiyle analiz ettiğini söylemek gerek. Osmanlı belgelerinin müphem dilini, yer yer kendiyile çelişen bir politik tutum izlenimi yaratan ikili anlatımını, söz ve eylem arasındaki mesafede vücut bulan siyasi manevra alanını sorunsallaştırarak ailenin hikâyesi ile devlet siyasasını birlikte ve eşzamanlı olarak ortaya koymayı amaçlıyor.

Alemdar vakasını takip eden gergin siyasi ortamda II. Mahmud ve İsmail Bey arasındaki ilişkiye dair değerlendirmeleri, bu hususa bir örnek teşkil eder. Varol'un ortaya koyduğu üzere “büyük küçük her devlet meselesinin içinde” (s. 71) olan II. Mahmut'un temkinli ama kararlı merkezizetçi tutumu âyanlar aleyhine gelişecek bir sürecin başlangıcıydı. İsmail Bey, kendisiyle birlikte Sened-ı İttifak'ın imzacılarından Alemdar Mustafa Paşa'nın sonunu getiren süreçten tedirgindi. Merkez ise imparatorluğu yönetmek için muhtaç olduğu hanedanların iktidarının ve bölgelerindeki örgütlenmelerinin nasıl bir tehdit olabileceğini çok defa tecrübe etmişti. Böyle bir atmosferdeki temkin, tereddüt, bağımlılık ve örtülü tehditler yoluyla gerçekleşen iletişimi analiz eden Varol, İsmail Bey'in bir âyan olarak bulunduğu ikircikli konumu, merkez bürokratları ile yakın ilişkilerinin etki ve rehberliğiyle nasıl ustaca yönettiğini, merkezin ise İsmail Bey hakkındaki orantısız övgüsü ile birlikte süregiden iktidarını sınırlama çabasını geleneksel siyasetin bir yansıması olarak ele alıyor.

Varol'un ortaya koyduğu siyasi ilişki ağlarının bir boyutu da âyanlar arasındaki dayanışma ve rekabettir. Pazvandoğlu, Tepedenli ve Alemdar'ın düşüşlerine paralel olarak Sirozilerin iktidarını tahkim etmesi, merkezin sadakat ve ihanet temaları üzerinden kurduğu oyunun bir neticesidir. Rekabet gibi, âyanlar arasındaki dayanışma da bir iktidar aracı olarak resme dahildir. İsmail Bey, aralarında akrabalık ilişkisi de bulunan Karaosmanzadelerden Ömer Ağa'nın 1811 tarihli muhallefatının zaptında hazır bulunarak aileyi devletin gazabından korumaya çalışmıştı. Fakat 17 sene sonra oğul Sirozi'nin muhallefatının zaptı esnasında

Karaosmanzade ailesinin bir başka mensubu bu kez âyân “dostu”nun yanında değil, karşısında durmuştu.

Çalışmanın dikkat çeken bir diğer hususiyeti ise taşra seçkinleri ile saray ve merkez bürokratları arasındaki ilişki dinamiklerinin ailenin yükseliş ve düşüşünün dönüm noktalarını belirleyen tarihsel olgular olarak ortaya koymasıdır. Bir başka deyişle Varol, Osmanlı'nın taşra idare tarzını dönemselleştiriyor. Bu açıdan, kitabın alt başlığı olan “Beş Nesil, Beş Devir” ifadesi, çalışmanın metodolojik iddiasını açık bir şekilde ortaya koyuyor. Varol çalışmasında, ailenin beş neslinin hikâyesini kendi dönemlerinin makro ve mikro siyasal gelişmeleriyle ilişki içinde anlatarak, aslında bireysel hikâyelerin nasıl merkez siyasetine bağlı olarak evrildiğini belli bir nedensellik içinde göstermeyi hedefliyor.

Kitapta yer alan, İsmail Bey'in oğlu Yusuf Muhlis Bey'in âyân kökenine rağmen merkez tarafından verilen payelerle memuriyet çarkı içine alınarak dönüştürüldüğü iddiası bu hususa bir örnek teşkil eder. Varol, bir âyâna verilen paşalık rütbesinin konjonktür gereği bir denetim aracı olduğunu ileri sürer. Buna göre, 1820 senesi II. Mahmut'un merkezileşme siyasetinin görünür olduğu bir dönemdi. Büyük Rumeli âyânından Tepedenli Ali Paşa'nın sonunu getiren olaylar silsilesi, kendi itaatsizliğinin bir sonucu olmaktan öte Osmanlı merkezinin planlı siyasetinin bir neticesiydi ve uzun bir çatışma sonunda Ali Paşa köşeye sıkıştırılmıştı. İşte Yusuf Muhlis'in paşalık payesi alması bu zamana denk gelir. Varol bu noktada kritik bir soru sorar: Bu, Yusuf Muhlis Bey için “bir ödüllendirme miydi, yoksa zımni bir şekilde ve uzun vadede “pasifleştirme miydi?” (s. 111) Yusuf Muhlis Siroz âyânı olmaya devam etse de paşalıkla birlikte kontrolündeki bölgeler ciddi biçimde sınırlandırılmış, dolayısıyla bir yerel güç olarak iktidarı kontrol altına alınmıştı. Varol bu gelişmeyi, Tepedenli'nin sonunu getiren merkezileşme hamlelerinin bir sonucu olarak değerlendirir; resmen yükselen Yusuf Muhlis'in iktidarı fiilen küçülmüştür. Paşa'nın kariyeri bu eksenle ilerlemiş, Mora İsyanı'ndaki uzun süreli savunmasının ardından, önce Aydın ve Saruhan sancakları mutasarrıflığına, ardından 1826'da Halep valiliğine tayin edilerek hakimiyet bölgesinden uzaklaştırılması, böylece mahalli bağlantıları ile irtibatının kesilmesi amaçlanmıştı. Yusuf Muhlis Paşa'nın 1828 Temmuzunda Ruslara sığınarak “halas-ı nefis” etmesini müteakip merkezde kaynayan siyasi dedikodu kazanının etkisiyle hain ilan edilerek mallarının müsadere edilmesi de Varol tarafından merkez siyasetinin Tanzimat'ın merkezîyetçi reformlarına geçiş sürecinin bir izdüşümü olarak ele alınır.

Keza, mahalli güçlerin merkez karşısındaki pazarlık gücünün bir anlamda artık sona erdiği bir evrede, 1880'ler itibarıyla, memuriyet çarkının parçası bulunan Müftüzade ailesinin, merkez bürokratları karşısındaki bölgesel menfaatlerini dini önderlik yoluyla koruma refleksi de iktidar yapısının dönemselleştirilmesi bahsine anlamlı bir örnek teşkil eder. Ayrıca, yazarın metin boyunca yer yer vurguladığı üzere, ilmiye üzerinden devlete intisap etmek aslında iktidarı ve serveti muhafaza etmenin bir yolu olarak telakki edilmiş, İsmail Bey zamanından beri bürokraside sağlam bir pozisyon elde etmenin aracı olarak kullanılmıştı. İsmail Bey, Ahmed Nazif ve Abdullah Muhib isimli iki oğlunu ilmiye yönlendirmiş, Yusuf Muhlis Paşa ise oğlu Ahmed Ferid için küçük yaşına rağmen bir müderrislik payesi istemişti. Nitekim Müftüzade ailesinin büyük babası Fethullah Ağa'nın oğlu Mehmed Hilmi'nin Siroz müftülüğünü elde etmesi de bu siyasal tutumun bir göstergesidir. Bu bakımdan ailenin son neslinin ulema sınıfına mensubiyeti, tesadüfen gerçekleşmekten öte, kitabın isminde de

“âyânlıktan ilmiyeye” ifadesiyle yer bulan bir olgunun, bölgesel bir gücün dönemin değişen şartlarına uyum göstermesinin neticesidir.

Son olarak, Osmanlı'nın taşra elitlerine dair geniş bir literatür mevcut. Bu durum, alanda yapılacak yeni çalışmalar için birtakım avantaj ve dezavantajlar içeriyor. Temel problematik ve soruların olgunlaşmış olması, vaka çalışmalarının niteliği bakımından bir avantajken, yeni çalışmaların bu külliyatla karşılaştırmalar yoluyla bağlamına oturtulması bakımından birtakım zorluklar söz konusudur. Fakat Varol, mevcut literatürle dengeli bir etkileşimle, kendi sorularının peşinde giden bir metin kurmayı başarmış görünüyor. Metnini kurarken taşra elitleri bağlamında literatürde kabul görmüş anlatıları dikkate almakla birlikte eklektik bir üsluptan da kendini koruyabilmiş. Bu bakımdan Sirozilerin hikâyesinin, devlet yapısına odaklanan Osmanlı ancien régime'i, bir politik örgütlenme biçimi olarak hane politikaları, âyânlığın 18. yüzyıldaki askeri örgütlenme ile doğrudan ilişkisini öne çıkan asker mültezimliği ve imparatorluğun ortakları olarak âyânlar başta olmak üzere, alanda kabul görmüş kavramsallaştırmaları içeren ama temel çerçevesi vaka özelinde kurulan bir anlatı olarak ortaya koyulduğunu söylemek gerek.